

MASKI TAGA
**TYSON
FURY**

MINU AUTOBIOGRAAFIA

Tõlkinud Lauri Liiders

Originaali tiitel:
Tyson Fury
Behind the Mask:
My Autobiography
Century 2019

Toimetanud Ester Põldma
Kujundanud Tõnis Kipper

Copyright © Tyson Fury, 2019
First published as Behind the Mask: My Autobiography
by Century, an imprint of Cornerstone. Cornerstone is
part of the Penguin Random House group of companies.
Tõlge eesti keelde © Lauri Liiders ja Tänapäev, 2020
ISBN 978-9949-85-934-4
www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

See raamat on pühendatud vaimse tervise olulisusele.
Palun kõigil, kes mu lugu kuuldes tunnevad, et neil esineb
samasuguseid probleeme, kohe otsida professionaalset abi.
Lootus sureb viimasena.

Tänuavaldused

Tahan tänada oma naist Parist, et ta on välja kannatanud kogu selle jama, mida talle põhjustanud olen, tänan teda ka headuse ja leebuse eest.

SISUKORD

Proloog	11
Sissejuhatus	17
1 Kuningas üheks päevaks	23
2 Saatusest väljavalitud	41
3 Paris	57
4 Varjatud kaalutlustel	63
5 Karm kool	77
6 Löökide all karastudes	91
7 Klitškod jahtides	103
8 Pimedus	113
9 Tagasi valguse poole	125
10 Julge hundi rind on rasvane	139
11 Metsikud ambitsioonid	149
12 Publikumagnet	161
13 Pereväärtused	175
14 Uus koidik	183
15 Poksist tähtsamad asjad	201
Tõlkija järelmärkus	211
Profikarjääri statistika	212

PROLOOG

Juuni 2016, Manchester

Spidomeeter näitas 160 miili tunnis. Kohe saab see läbi, valuga on kõik.

Päike paistis, oli täiuslik suvepäev. Olin just endale saanud tuluuue punase lahtise Ferrari; olin raskekaalu maailmameister; mul oli kaunis naine ja perekond. Raske oleks ette kujutada paremat elu, aga mu hinges valitses pilkane öö.

Vaid mõne nädala eest seisin ringis ja kogu maailm tunnistas, et olen parim raskekaallane maamunal. Käisin selliste legendide järgedes, nagu Jack Dempsey, Muhammad Ali, Mike Tyson ja Lennox Lewis. Aga nüüd, sõites maanteel oma uues unistuste autos, viibisin keset kliinilise depressiooni õudust. Mul oli kõik olemas, kuid tundsin, et pole millegi nimel elada. Mu eksistentsil puudub mõte.

Kui maanteelt kõrvale pöörasin ja kiirust vähendasin, teadsin ma, et käes on aeg kogu see piin lõpetada. Okei, Tyson, saa sellega ühele poole. Olin otsusele jõudnud, sest millelgi ei paistnud enam tähendust olevat. Kõigest oli suva, ka minust endast. Suunasin pilgu lähenevale sillale. See oli sihtmärk, lõpp-punkt. Ferrari mootor urahtas taas ellu. See saab olema viimane heli, mida ma kuulen. Mõne sekundi pärast saab mu meel selgeks, enam pole kõiki neid häáli, mis mu peas kummitasid. Surusin pedaali põhja. Lõpp oli juba nägemisulatuses.

Kuid hetk enne seda, kui oleksin avarii teinud, kisas hääl mu peas: „Ei! Peatu! Mõtle oma lastele!“ Ma kihutasin sillast mööda ja vajutasin siis pidurile.

Nii lähedal olin ma kõige lõpetamisele. Vaatan kergendusega tagasi, ise imestades, kuidas inimene võib sellisesse seisundisse jõuda, kui depressioon teda niiviisi lämmatab, nagu minu puhul, ja tänan Jumalat. Ilma usuta oleksin tol päeval end tapnud. Mu lastel poleks siis isa, kes neile juhatust pakub, ning mu imeline naine Paris jäänuks ilma abikaasast, kes kõigist oma vigadest hoolimata teda kogu südamest armastab.

Kui sa pole seda ise kogenud, siis sa tegelikult ei tea, mida depressioon endast kujutab. Sel hetkel ja muudelgi sarnastel oli mul tunne, et millelgi siin maailmas pole tähtsust, mitte millelgi. Mis mõtet on siis elada? Kohe pärast autost väljumist hakkasin mõtlema oma teo võimalikele tagajärgedele ning teadsin, et sellisesse punkti ei taha ma enam kunagi välja jõuda. Kuid sellesse mõtteviisi on üsna lihtne vaikselt tagasi langeda. Olen kindel, et mõned lugejad on siinkirjeldatud omal nahal kogenud. Tahan kõigile kinnitada, et sellest leidub väljapääs; on olemas rada, mis viib abini. Vastasel juhul poleks ka mu tagasitulekust midagi välja tulnud ja ma ei saaks harrastada maailma raskeimat spordiala. Kergesti võinuks ma mõne oma teo tõttu lõpetada polsterdatud seintega kongis, kuid ma võitlesin end tagasi normaalsusesse.

1. detsember 2018, Staples Center, Los Angeles

„Oled omadega läbi, oled omadega läbi, ma annan sulle õppetunni, sa suur tobu.“ Nii enne esimest gongi kui ka kogu esimese raundi vältel mõnitasin ma WBC raskekaalutšempioni Deontay Wilderit. Kuid matši avahetkedel sain ma aru, miks Wilder nimetab end Pommirühmaks. Ta saatis vasaksirge tee ja ma mõtlesin: „Vau“. Seda blokeerides tundsin läbi kinda tema teravaid sõrmenukke.

Enne matši oli mu treener Ben Davison mures, et Wilderil on kombeks vastaseid tabada kuklalöökidega, mis võivad ajule tõsiselt häda teha. Ben oli seda maininud ka kohtunik Jack Reissile ning matši jätkudes hoidis ta Wilderi tegevusel silma peal. Üheksandas raundis said Beni kartused tõeks. Wilder virutas mulle kõrva taha ja ma langesin maha. Vahest olin liiga mugavaks muutunud ja suur kaalukaotus enne ringi tulekut oli mu liikumist aeglustanud. Kuid see on ka selline tabamus, mis ajus justkui lühise tekitab. Kui sind tabatakse kõrva taha või meelekohta, siis pole midagi teha: kaotad keha üle kontrolli ja vajud põrandale. Igatahes olin nüüd maas ära käinud ja kuna raundi lõpuni oli veel kaks minutit, uskus Wilder, et sellest ajast piisab mulle äratagemiseks.

Vale! Ma ei saanud tõsisemalt viga, tõusin jalgele ja jätkasin sellega, mida olin teinud – Wilderi läbiklohmimisega. Kui ta mulle peale tuli ja küljelt paremaga hoope jagas, köitsin ta vastu oma keha, et mõistus selgemaks läheks, ning andsin siis järele. Varsti ta pea juba nõksatas kuklasse, kui karistasin teda esikäelöögi-ga,* mida olin relvana lihvinud juba esimestest amatööripäevadest peale. Wilder ei teadnud, mida minuga teha. Ta on WBC meister, kel on rusikates jube jõud, kuid tal oli raskusi löökide tabamisega. Ta ei saanud mind kontrolli alla samamoodi, nagu see oli juhtunud tema eelmise kolmekümne üheksa vastasega, kelle ta kõik nokki lõi. Lõpetasin raundi tugevalt, tabades teda osavate löökidega näkku. Kui ärritav see võis tema jaoks olla? Ta oli harjunud vastaseid konksu otsa püüdma ja siis neile lõppu tegema.

Kui ma üllatunud Wilderile tõestasin, et ei anna niisama alla, polnud mul aimugi, et Ben tülitseb kohalike asjameestega, kes ei lubanud tal püsti tõusta, et näha, kas minuga on kõik korras. Los Angeleses on see reegel, et nurgamees peab istuma, aga kui

---

* Inglise sõna *jab*. Põhimõtteliselt võib sellest paremakäelise poksija puhul mõelda kui vasaksirgest. Samas on Fury üks väheseid tippraskakaallasi, kes on võimeline matši käigus paremakäelist (*orthodox*) ja vasakukäelist (*southpaw*) asendit vaheldama (millest hiljem ka põhjalikumalt juttu tuleb), seega ei pruugi tema esikäelöök alati olla vasemaga antud. *Tõlkija märkus*.

poksitakse raskekaalu maailmameistriviitli nimel, on seda lihtsam öelda kui teha. Ben tahtis iga hinna eest näha, mis seisundis ma olen. Aga kui raundi lõpuni oli jäänud veel vaid minut, olin ma heas hoos ja tabasin teda esikäelöökidega, ning hoopis Wilder paistis väsinud ega suutnud rünnakuid käimas hoida, kui ma teda narrisin, käsi hetkeks selja taha pannes ja keelt näidates.

Kümnenda raundi alguses hoidsin end liikumises ja karistasin kiirete üks-kaks kombinatsioonidega Wilderi lõuga. Ta hakkas juba väsima, kuna ta oli üheksandas mu peatamiseks kõik teinud, ning nüüd olin mina ülekaalu saavutamas. Ta rahuldus kaugemal püsimisega, lootes ühe võimsa parema käe tabamusega asja ära otsustada. Nii sain ma lihtsalt initsiatiivi võtta. Ma ei kavatse nud tema lõksu langeda. Kui raundi lõpuni oli jäänud alla minuti, õnnestus mul paremaga ta nägu tabada ja kähku ta löögiulatusest välja saada. Publik ahhetas valjult ning veidi enne gongi õnnestus mul näidata oma kaitseoskusi, põigeldes viie löögi eest kõrvale. Kogu nende kolme minuti jooksul polnud ta tabanud ühtegi korralikku lööki ning kellahelina ajaks olime taas teineteise külge klammerdunud. Ütlesin talle veel üht-teist ja näitasin taas keelt.

Ta vantsis oma nurka ja mina läksin enda omasse, aga hoopis hoogsamal sammul, ning karjusin publikule: „Las käia!“. Siis hüüdsin Benile: „Olen Mustlaskuningas, ma võidan!“ Õhutasin nii oma enesekindlust ja usku, et ma olen ajalugu tegemas, kirjutades oma karjääri sellise peatüki, mida vähesed võimalikuks pidasid. Ringi ääres ütles BT Spordi kommentaator John Rawling, et see on esitus, mis võtab kananaha ihule. Ben ütles mulle, et ma olen teinud rohkemat kui kunagi varem, kuid pean keskendumist säilitama ja viimased kaks raundi ära tooma. „Ära võta mingeid rumalaid riske.“ Kuid võimalusi nähes pidin siiski riskima. Seda ma teingi – ja vahest enamgi – üheteistkümnendas raundis, mille lõpus pumpasin rusikaga fännide suunas, kuulutades kogu ilmale, et olen sooritamas suurimat tagasitulekut kogu poksiajaloo.

Kuid see unistus suri juba 96 sekundit hiljem. Mind saadeti ööbikuid kuulama. Wilder pani parema käega paugu ära ja sai mulle vabalt vasakhaagi anda, kui olin juba kukkumas. Prantsatasin matile. See on küll lõpp, mõtlesid Wilder ja kõik teised saalis, nagu ka miljonid telekate ees ...

SISSEJUHATUS

Andesta, Püha Isa, sest ma olen pattu teinud.

Mu nimi on Tyson Luke Fury, ja nii nagu kõigil teistel siin maailmal, leidub ka minul puudusi. Ma kannatan vaimse tervise hädade käes, mul on obsessiiv-kompulsiivne häire. Juhtumisi olen ma ka number üks raskekaalupoksija maailmas.

Mu elutee pole kunagi igav olnud. Sündisin kolm kuud enne õiget aega ning olen sealtpeale pidanud ellujäämise eest võitlema. Juba nii kaua, kui mäletan, olen end pidanud loomuliku spordiandega inimeseks, eriti just poksis, millega alustasin koduköögis venna Shane'i vastu – sidusime käterätid rusikate ümber ja tagusime teineteist kurnatuseni. Mu saavutused ringis on kõigile teada, kuid teismelisena tegelesin palju ka golfiga, seda kuni 21-aastaseks saamiseni, ning mu händikäp oli kaheksa. Vahel käin endiselt mängimas ning löön harjutusväljakul ühe käega palli ligi 230 meetrini. Olen avastanud, et ma ei jää häbisse ühelgi alal, ei jahilaskmises, korvpallis, sõudmises ega mujal. Kuid poks oli alati see, mis mu elu üle valitsema pidi. See oli minu anne; see oli rada, mida mööda ma olin määratud sammuma. Mulle on alati tundunud, et mu sünnipärane õigus on saada esmaklassiliseks võitlejaks. See on mul geenides. Ka eelnevate põlvkondade vältel on leidunud meesoost Furysid, kes olid edukad kinnasteta rusikavõitlejad. Nüüd oleme profipoksijad, nagu mu isa John, kes tegeles nii poksi kui rusikavõitlusega, ning mu poolvend Tommy, kes peale telesaate „Love Island“ viiendas hooajas osalemist üritab nüüd poksiringis edu saavutada.

18 Poksiringist pidi saama koht, kus ma näitan oma spordimeisterlikkust ja toon perekonnale au. Kuid just poksiäri aitas kaasa mu allakäigule – ent siis avanes mu ees uus rada, mida pidi masenduse kuristikest välja ronida.

• • •

Kui ma seda raamatut kirjutama hakkasin, kaalusin ma ligi 180 kilo, jõin rängalt, vihkasin poksimist ja võitlesin sügava depressiooniga. Mind ei huvitanud poksi naasmine. Sel hetkel ei näinud ega tundnud ma oma elus muud peale valu. Meistrivööd ja isegi raskekaalu maailmameistri tiitliga kaasnev tunnustus – eluaegne unistus, mis 2015. aastal tõeks sai – jätsid vaid külma ja õõnsa sisetunde, mis mind maha ei jätnud. See ei tähendanud absoluutselt mitte midagi.

Kaks aastat hiljem on lugupeetud Ameerika poksiajakiri The Ring mind nimetanud maailma parimaks raskekaallaseks. Olen paremas vormis kui kunagi varem ja õnnelikum kui kunagi enne. Mul on nüüd tõeline elusiht, kuigi elu tuletab mulle kogu aeg meelde, et vaimse tervise hädadest ei vabane ma kunagi lõplikult.

Olen kogu oma elu ärevusega maadelnud ning kahe aasta vältel (november 2015– oktoober 2017) langesin ma masenduskuristikku põhja ja ronisin sealt viimaks välja. Peale vaid kaht tagasitulekut matši seisin ma 2018. aastal silmitsi WBC raskekaalutšempioni Deontay Wilderiga. Mu esitus šokeeris maailma ning ma jäin võitjaks kõigi silmis peale kahe ringiäärse kohtuniku, kellest üks nägi viiki ja teine Wilderi võitu.

Mõned arvavad, et nad tunnevad mind mu varasemate kommentaaride põhjal sotsiaalmeedias, teised keskenduvad lihtsalt mu poksikarjäärile, kuid ma loodan, et see raamat näitab kõigile, kes ma olen ja milline on mu tõeline isiksus – mida ma olen pidanud elu jooksul läbi tegema ja mis probleemidega ma endiselt silmitsi seisan.